

Pitkäperjantai

Pitkäperjantai vietettiin synkissä aatoksissa kärsimysnäytelmää muistellen. Silloin ei saanut laittaa pyhäruokia, eikä edes uunia kuumentaa. Ruuat valmisteltiin edellisenä päivänä, joten kylmänä syötävät olivat tarpeen. Tästä syystä niin mämmi kuin verimakkarat olivat suuressa suosiossa. Kylässä ei saanut käydä ja muutoinkin piti hartain mielin viettää päivä hiljaisuudessa. Laajalle oli levinnyt myös tapa piiskata lapsia muistuttaakseen näitä Jeesuksen kärsimyksistä. Suomessa tätä esiintyi erityisesti Pohjanmaalla, mutta myös ympäri koko maata. Pitkäperjantain piiskajaisia on kirjattu ylös myös niin Ruotsissa kuin Saksassakin.

Pitkäperjantaina ei töitä saanut tehdä, eikä muutoinkaan liikuskella turhaan ulkona. Uskottiin pahojen henkien olevan liikkeellä. Aamuisella kuitenkin jos uskaltautui navettaan sen verran, että kävi lehmälle viemässä halon viereen ja uskotteli sille että siinä oli vasikka, niin lehmä alkaisi lypsämään maitoa kuin se olisi juuri poikinut.

Lankalauantai

Lankalauantaina päästiin huokaisemaan kärsimyksen ikeen alta ja siihen liittyy pääsiäisen välipäivänä paljon taikauskaisia tapoja. Vanha kansa kuiskaili varovaisesti perjantai- ja lauantai-iltojen vaaroista, joilla oli vuoden uhkaavimpien ja vaarallisimpien hetkien maine. Tämä johtunee siitä, että pääsiäinen oli uuden vuoden alku, hetki jolloin maa alkoi heräilemään uuteen satokauteen.

Lankalauantaina roihusivat valkeat, joiden ajateltiin tuovan onnea. Näiden ympärillä iloittiin kuten juhannuksena, leikittiin ja tanssittiin pimeässä yössä. Pohjanmaalta säilyneet kuvaukset kertovat kuinka lakeudella näkyi pelloilla roihuavan lukemattomia pääsiäisvalakioita, joiden kipunat katosivat yötaivaan pimeyteen. Lankalauantain yönä oli aikaa iloiseen juhlintaan, pitkäperjantai kärsimyksineen oli takana ja sukkasunnuntai lupasi hiljaista ja rauhallista seuraavaa päivää.

Valkeiden äärellä voitiin jatkaa pääsiäistaikoja, tulilla karkotettiin noitita ja katajaiset paloivat kipunoiden. Noidat ja trullit edustivat keskiajalla rantautunutta eurooppalaista uskomusperinnettä, mutta tulien ja loitsujen alkuperäisenä tarkoituksena tietävästi on ollut niin sato- kuin karjaonnenkin varmistaminen. Vielä pitkään kristinuskon vakiintumisenkin jälkeen oli tapana polttaa niin olkia kuin karjan maistelemien lehdesten varpuja uhrilahjoina.

Pääsiäispäivä

Monilla seuduilla oli tapana soittaa paimenten soittimia pääsiäisyönä. Niin ruokopillit, torvet kuin karjankellotkin kilisivät ja huusivat yössä. Soitintarpeita alettiin keräilemään hiljaisen viikon alkupuolella ja kellokeskiviikkona niin ruokopillit valmistuivat kuin karjankellotkin laitettiin likoon. Liotusvesi juotettiin elikoille, jotta nämä osaisivat paremmin metsästä kotiin. Heti puolen yön jälkeen kierrettiin soittaen ja mekkaloiden kaikki kylän talot ihmiset herättäen. Soittajien päälle tuli yrittää viskata vettä, joko tarkoituksella tai tavan vuoksi.

Pääsiäisaamuna aurinko tanssi ja nousi iloisesti tervehtimään kevättä. Nousevan auringon seuraaminen keväisin oli kautta Euroopan yleinen tapa, joka kevätisen paisteensa lisäksi tarjosi tilaisuuden ennustella tulevia säitä. Kirkas taivas lupaili poutaista viljakesää, vastaavasti pilvinen ilmanala tiesi varoittaa sateisesta kesästä ja huonosta viljavuudesta.

Aamun taikaa

Pääsiäisaamuun nuoret tytöt joutuivat heräämään varhain. Ennen variksen raakuntaa kun kävi vapaasti virtaavassa purossa pesemässä kasvona, sai sillä virkeyttä ja terveyttä koko tulevaisuudeksi sekä kauniin vaalean hipiän koko kesäksi. Samanmoisia taikoja suoritettiin uudestaan keskikesän juhlamme kunniaksi, joskin puroista saattoi tuolloin erottua myös tulevien siippojen kuvajaisia.

Pääsiäisessä oli aikoinaan tilaa lemmentaiollekin. Samoja loitsuja lausuttiin kuin juhannuksenakin, mutta muutamia muitakin mukaan mahtui. Pääsiäisaamuna nuoret tytöt saattoivat mennä ikkunaan ja kenet sieltä näkisivät, samanmoinen olisi tulevan vuoden kosijakin. Vielä nopeammin sulhasen näki, jos lakaisisi rikat lattioilta huoneiden perälle päin ja kantaisi ne kolmen tien risteykseen. Silloin sulhanen ilmaantuisi hahmossaan näkyviin teiden risteyskohtaan.

Pääsiäisaamuun ensimmäisenä heränneellä ei ollut lokoisat oltavat, oli noustava saman tien sängystä ja suunnattava koleaan ulkoilmaan. Ovelta oli kuljettava takaperin kävellen silmät ummessa navettaan, navetan löyhkässä sentään sai avata silmänsä, mutta peruutellen tuli löytää tiensä sonnin luo ja koeteltava sen munia. Tämän toivottiin lisäävän todennäköisyyttä löytää kevään aikana luonnosta linnunpesiä lisäravinnoiksi.

Silmiään ei pääsiäisaamuna kuitenkaan kannattanut harkitsema avata, jos kotitaloudessa oli kissoja. Uskomusten mukaan se eläin, jonka ensinnä näki aamulla, antoi sielulliset ominaisuutensa koko vuodeksi. Jos se sattui olemaan kissa, tulisi koko kesäksi laiskaksi ja viluisaksi. Hevoseen katseensa luova puolestaan tulisi olemaan voimakas. Lintujen näkeminen toi mukanaan hyvää onnea, myös naimarintamalla.